

ROSELLİNİA KÖK ÇÜRÜKLÜĞÜ

Rosellinia necatrix Prill

1. TANIMI VE YAŞAYIŞI

Rosellinia necatrix Prill'in tanımında, patojenin miselyumu önemlidir. Hifler bölmeli olup, bölüm yerlerinin armut gibi şişkin olması tipiktir. Miselyum üzerinde zamanla sklerotlar oluşur.

Sklerotlar çimlenince konidioforlar ve bunların uçlarında da renksiz konidiosporlar oluşur. Fungusun peritesyumları yüzeysel, küre biçiminde, koyu renkli olup, ostiolleri bulunur. Askosporlar uzun, tek hücreli, kahverengi-siyah renkli ve 40x8 µm boyutlarındadır.

Etmenin miselyumu toprakta, özellikle hasta ağaçların bulunduğu bahçelerde uzun yıllar canlılığını sürdürür ve enfeksiyonlara neden olur. Hastalığın yayılmasında peritesyum ve askosporların pratik önemi yoktur. Peritesyumlar çoğu zaman oluşmaz. Hastalığın yayılmasında önemli olan miselyum, sulama suyu, sel ve yağmur suları, toprak işlemesi ile yayılır.

2. BELİRTİLERİ, EKONOMİK ÖNEMİ VE YAYILIŞI

Kök çürüklüğüne yakalanmış ağaçlardaki ilk belirtisi, yapraklardaki sararmalardır. Yaprak sararmaları ağacın tümünde veya köklerdeki enfeksiyona bağlı olarak ağacın bir yönünde olabilir. Sararma ve solgunluğun yanı sıra yapraklarda küçülme de dikkati çeker. Zamanla yaprakların kuruyup dökülmesiyle ağaçta normalden az yaprak kalır. Hasta ağaçlarda büyümede durgunluk ve geriye doğru ölüm söz konusudur (**Şekil 25c**). Meyve verimi ve kalitesi düşer meyveler irileşmeden ve olgunlaşmadan dökülür.

Hasta ağaçların ince kökleri esmerleşip çürür. Kalın köklerde ve kök boğazında önceleri beyaz renkli olan miselyum tabakası giderek koyulaşır, gri ve siyah renge dönüşür. Kökün kabuk kısmı kaldırılınca kabuk altında ağ şeklinde beyaz miselyum örtüsü görülür (**Şekil 25a,b**).

Hastalığa yakalanma açısından fidanlarla ağaçlar arasında farklılık yoktur, ancak fidan ve genç ağaçlarda hastalık daha etkilidir ve böyle fidanlar elle çekildiğinde topraktan kolayca çıkarlar.

Etmen, ağaçların kurumasına neden olduğu için ekonomik boyutta zarar oluşturmaktadır.

Yaygın olmamakla birlikte meyvecilik yapılan bölgelerde görülebilmektedir.

3. KONUKÇULARI

Polifag bir hastalık etmeni olan fungusun konukçuları arasında incir, zeytin, bağ, turuncgiller, taş ve yumuşak çekirdekli meyve ağaçları ile orman ağaçları yer almaktadır. Ayrıca hububat, sebze ve süs bitkilerinde de zarar oluşturmaktadır.

Şekil 25. Rosellinia kök çürüklüğü'nün kök boğazında meydana getirdiği miselyum örtüsü (a,b) ve hastalıktan zarar gören ağaç (c).

4. MÜCADELESİ

4.1. Kültürel Önlemler

- Ağır ve su tutan topraklarda bahçe kurulmamalıdır.
- Toprakta fazla su birikmesine engel olmak için bahçenin etrafına drenaj kanalları açılmalıdır. Bahçeler sel sularından korunmalıdır.
- Sulama suyu ve gübre, ağaçların kök boğazına değil tekniğine uygun şekilde taç izdüşümüne verilmelidir.
- Bulaşık bahçelerde, ilkbaharda ağaçların kök boğazları ana köklere kadar açılarak, yaz aylarında güneş ve hava almaları sağlanmalıdır.
- Kökleri tamamen çürüyen ağaçlar, toprakta hiç kök parçası kalmayacak şekilde sökülmesi ve yakılmalıdır. Ağaçların söküldüğü kısımlara en az 2 yıl hiçbir meyve fidanı dikilmemelidir.
- Hastalığın yeni bulaştığı ağaçlarda ise, çürüyen kökler sağlam kısma kadar temizlenmeli, kesilen köklerin üstüne rastlayan dallar da köklerle dengeyi sağlayacak şekilde budanmalıdır.
- Kök çürüklüğünün sağlam ağaçlara bulaşmasını önlemek amacıyla, bahçede hastalığın bulaşık olduğu kısmın etrafına 1 m derinliğinde hendek açılmalı, hendek toprağı bulaşık tarafa atılmalıdır.

4.2. Kimyasal Mücadele

Hastalığın belirlendiği her dönemde ilaçlama yapılacağı gibi, ilkbaharda kültürel önlemler ile birlikte ilaçlı mücadele yapmak uygundur.

Hastalığın yeni görüldüğü bahçelerde kimyasal mücadeleye geçebilmek için ilkbaharda ağaçların dipleri açılarak kök ve kök boğazları incelenmelidir. Hastalık yeni başlamış ise hasta kökler kesilip, hasta kısımlar kazındıktan sonra bu yerler 750 g ardıc katranı+250 g göztaşı karışımı ile kapatılmalıdır.

Hastalığın görüldüğü bahçedeki sağlam ağaçları korumak için, sonbaharda veya ilkbahar başında ağaçların iz düşümleri %5'lik karaboya veya %2'lik göztaşı ile m²'ye 10 litre ilaçlı su gelecek şekilde ilaçlanmalıdır.

Kökleri tamamen kurumuş ağaçlar, toprakta hiç kök parçası kalmayacak şekilde sökülmesi, hasta kısımlar kendi çukurlarında yakılmalıdır. Açılan çukurlara 3 kg/m³ olacak şekilde kireç söndürülmeli veya %35'lik karaboya eriyiği koyularak çukurlar kapatılmalıdır.